

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าเย้า" นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความรู้สึก และประสบการณ์ของชาวเขาเผ่าเย้าที่ได้รับมาโดยตรงและทางอ้อม โดยที่ผ่านตัวกลางด้านต่าง ๆ ว่าก่อให้เกิด ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติต่อสังคมและระบบการเมืองไทยอย่างไร

จากประสบการณ์ในการได้รับข่าวสารทางการเมืองไทย การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมไทย และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดทัศนคติที่ชาวเขามีต่อสังคม บุคคล และระบบการเมืองไทย ทัศนคติที่เกิดขึ้นนี้อาจทำให้ชาวเขาแสดงพฤติกรรมออกมาตามทัศนคติของตน และได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับตัวแปรทางสภาพทางสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ศาสนา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไรหรือไม่

ในการศึกษานี้ ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวเขาเผ่าเย้า ที่ได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานาน จนได้รับสัญชาติไทยเกือบทั้งหมด ในเขตตำบลผาช้างน้อย อำเภอปอง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 157 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้การคำนวณอัตราร้อยละแบบเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล และทดสอบ ANOVA แบบ F-test เพื่อหาความสำคัญระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

สรุปผลการศึกษาวิชัย

ในการศึกษาวิชัยนี้ สามารถแยกสรุปผลออกเป็น 7 ส่วน คือ

1. ประสบการณ์ทางสังคมที่ชาวเขาได้รับมา ซึ่งจะเป็นตัวสั่งสมในด้านการรับรู้ ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้านั้น มีผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกที่จะปรับตัวยอมรับ หรือปฏิเสธต่อประสบการณ์นั้นอีกต่อไป ในการปรับตัวทางสังคม ยอมเข้าร่วมกับสังคมไทยนั้น พบว่า ปัจจุบันนี้ชาวเขาพยายามมีท่าทีที่จะเข้าร่วมกับสังคมไทยทุก ๆ ด้านมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการขยายขอบเขตของประสบการณ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยชาวเขามีประสบการณ์ทางตรงกับสังคมไทยในลักษณะที่ตีปานกลาง มีการรับเอาวัฒนธรรมของสังคมไทยไปใช้ เช่น การเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทย การเข้าร่วมงานประเพณี และการมีเพื่อนที่เป็นคนไทย ฯลฯ ส่วนตัวประสบการณ์ในทางอ้อมนั้นชาวเขาจะมีมากกว่าประสบการณ์ทางตรงเพียงเล็กน้อย ประสบการณ์ทางอ้อมที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อชาวเขาได้แก่ สื่อมวลชนทางวิทยุ แต่ประสบการณ์ในทางตรงก็มีผลให้ชาวเขาแสดงพฤติกรรม การเข้าร่วมกับสังคมไทยมากกว่าประสบการณ์ทางอ้อม ผลของการได้รับประสบการณ์ทางสังคมมาดี ทำให้มีความคิด ความรู้สึก หักส่วนคิดที่มีต่อสังคม มีความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือเข้าร่วมกับสังคม

2. ลักษณะพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขา พบว่า ชาวเขามีพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมใหญ่อยู่ในระดับต่ำ และมีพฤติกรรมทางการเมืองในชุมชน (หมู่บ้าน) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และจะมีจำนวนผู้ที่ให้ความร่วมมือหรือเข้าร่วมทางการเมืองมาก ทั้งนี้เพราะผลของการเข้าร่วมทางการเมืองในชุมชนทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อชาวเขาเองอย่างเห็นได้ชัดกว่า ผลของการเข้าร่วมทางการเมืองระดับสังคมใหญ่ (เช่น การช่วยกันสร้างสะพานในหมู่บ้าน ได้ประโยชน์ที่แน่นอนกว่าการไปเลือกตั้งผู้แทนราษฎร) พฤติกรรมทางการเมืองดังกล่าวนี้เป็นลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมือง ในแง่มุมมองของวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวได้ว่า ชาวเขามีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองจำกัดอยู่ในระดับชุมชนเป็นส่วนมาก หรืออย่างนี้นักรัฐศาสตร์เรียกว่า "การมีส่วนร่วมแบบจำกัดวงแคบ" (parochial) คือ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับหนึ่งที่ไม่สูงมากนัก เช่น

การรับฟังข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมือง การไปเลือกตั้ง เป็นต้น และลักษณะของการมีพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขา ส่วนมากจะเป็นการถูกระดมจากตัวผู้นำหมู่บ้าน หรือจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ ให้เข้ามาร่วม ส่วนในด้านความสมัครใจที่จะเข้าร่วมนั้นมีน้อยมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสังคมใหญ่ จากเหตุผลสรุปข้อ 1 และ 2 ดังที่กล่าวมา พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานในข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ที่ว่า "ชาวเขามีพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ"

3. หัสนคติต่อสถาบันทางสังคมไทย พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีหัสนคติที่ดีต่อสถาบันทางสังคมของไทย โดยเฉพาะสถาบันที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (objective) ซึ่งจับต้องได้ง่าย เห็นได้ง่าย เช่น ตัวบุคคล สิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนสถาบันสังคมที่เป็นอัตวิสัย (subjective) จับต้องไม่ได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดความเชื่อต่าง ๆ ชาวเขามีหัสนคติที่ดีต่อสถาบันเหล่านี้ที่อยู่ในระดับต่ำและมีพฤติกรรมในการเข้าร่วมกับสถาบันทางสังคมไทยเหล่านี้มีอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความแตกต่างของปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมไม่มีผลทำให้เกิดหัสนคติต่อสถาบันทางสังคมไทยของชาวเขาแตกต่างกัน

4. หัสนคติต่อคนไทย พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีหัสนคติที่ไม่ค่อยดีต่อคนไทย อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะต่อกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นคนไทย และต่อผู้แทนราษฎร โดยมีพฤติกรรมในการที่จะไปขอความช่วยเหลือจากคนไทย เหล่านี้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาถึงระดับหัสนคติต่อคนไทย โดยจำแนกตามสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมของชาวเขากับหัสนคติต่อคนไทย

5. หัสนคติต่อกระบวนการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยมีหัสนคติที่ดีต่อกระบวนการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงระดับหัสนคติต่อกระบวนการเมือง โดยจำแนกตามสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมของชาวเขากับหัสนคติต่อกระบวนการทางการเมือง

6. หัสนคติคือสถาบันทางการเมืองไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงที่ทำให้มีความสนใจ และเข้าร่วมกับการเมืองไทย พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีหัสนคติที่ดีต่อสถาบันการเมืองไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง การแสดงพฤติกรรมต่อสถาบันทางการเมืองไทย พบว่า เป็นไปในลักษณะที่สนับสนุนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงระดับหัสนคติต่อสถาบันทางการเมืองไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบว่า ชาวเขาที่มีสถานภาพต่างกัน ไม่มีหัสนคติต่อสถาบันทางการเมืองไทยแตกต่างกันแต่อย่างใด

จากผลสรุปข้อที่ 3 ถึงข้อที่ 6 ดังกล่าวมา แสดงว่าชาวเขาส่วนใหญ่มีหัสนคติต่อระบบการเมืองและสถาบันทางสังคมและการเมืองไทยเป็นไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "ชาวเขามีหัสนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย"

7. การแสดงพฤติกรรมต่อระบบการเมืองไทยตามลักษณะของหัสนคติที่เกิดขึ้น พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมสอดคล้องกับหัสนคติที่เกิดขึ้น คือ ชาวเขาส่วนใหญ่ที่มีหัสนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนตามมา ส่วนชาวเขาที่มีหัสนคติที่ไม่ดีต่อระบบการเมืองไทย ก็จะแสดงพฤติกรรมในทางวางเฉยหรือไม่สนับสนุน (ดูตารางที่ 5.13 ในบทที่ 5) เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า "ชาวเขาที่มีหัสนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนต่อระบบการเมืองไทย ส่วนชาวเขาที่มีหัสนคติที่ไม่ดีต่อระบบการเมืองไทยจะแสดง พฤติกรรมในลักษณะวางเฉยในทางการเมือง"

หัสนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าเย้า

จากผลการวิจัยในส่วนเกี่ยวกับประสพการณ์ทางสังคมการเมืองไทยนั้น พบว่า ชาวเขาซึ่งอาศัยอยู่ในระบบสังคมการเมืองไทยมานานพอสมควร ได้รับประสพการณ์ในทางสังคมและทางการเมืองด้านต่าง ๆ มาก โดยเฉพาะทางวัฒนธรรมทางสังคมที่เป็นของหมู่บ้านคนไทยที่อยู่รอบ ๆ หรือใกล้เคียง ซึ่งชาวเขาจะรับเอาไว้มาก และนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันของตน เช่น การแต่งกายแบบคนไทย การใช้ชื่อไทย การติดต่อกับชายกับคนไทย ฯลฯ ส่วนในด้านประสพการณ์ทางการเมืองนั้นมักเป็นรูปแบบของการรับฟังข่าวสาร

การติดต่อกับทางราชการ การได้รับการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวก่อให้เกิดเป็นความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่ตามมา ซึ่งมีผลให้เกิดความโน้มเอียงของพฤติกรรมที่จะแสดงออกมาอีกด้วย ซึ่งชาวเขาส່ว่นมากมีประสบการณ์ทางสังคมไทยและมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันทางสังคมไทย จึงจะเห็นได้จากมีการปรับตัวยอมรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมไทยไปใช้ เช่น การแต่งกาย ภาษาพูด การเข้าร่วมงานประเพณีไทย เป็นต้น

ในด้านของพฤติกรรมทางการเมือง ที่แสดงออกส่วนมากเป็นพฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระดับจำกัดแต่ในชุมชนของตน มากกว่าที่จะออกไปเข้าร่วมกับสังคมภายนอก เพราะชาวเขายังคิดว่าเผ่าของตนเป็นชนกลุ่มน้อยที่มาอาศัยแผ่นดินไทย เรื่องการเมืองการปกครองระดับสูง ๆ ควรให้เป็นเรื่องของคนไทย พวกตนยังไม่มีอำนาจที่จะเรียกร้องอะไรได้มากนัก หากจะเข้าร่วมก็เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนดมาให้หรือเท่าที่จะทำได้เท่านั้น ที่จริงแล้วชาวเขามีสวนหรือที่ที่จะเข้าร่วมทางการเมืองมากขึ้น หากรัฐเปิดโอกาสให้กว้างขึ้น และชาวเขามีความเข้าใจถึงการเข้าร่วมทางการเมืองมีความมั่นใจต่อความสามารถของตนที่จะเข้าร่วมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้

ในประเด็นของทัศนคติต่อสถาบันทางสังคมไทย มีผลอย่างมากต่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย ซึ่งมีผลให้เกิดการที่จะเข้าสู่ระบบการทางการเมืองต่อไป สิ่งแรกสุดที่ชาวเขายอมรับเข้าร่วมกันทางสังคมไทย นั่นคือ การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อการดำรงวิถีชีวิตให้อยู่รอด มีการติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากับคนไทยมากขึ้น ขณะเดียวกันกับการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคมนั้น ก็รับเอาวัฒนธรรมไทยเข้าไปด้วย โดยผ่านตัวกลางที่ให้ ความอบรมกล่อมเกลางานสังคม (socialization) เช่น เพื่อนบ้านที่เป็นพวกพ่อค้า ครูโรงเรียน เพื่อนนักเรียน ฯลฯ เป็นต้น โดยจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม เช่น การที่ต้องให้พูดภาษาไทยให้ได้ เวลาไปซื้อของจะไม่มีปัญหา ตลอดจนซื้อเครื่องนุ่งห่มมาใช้ก็ล้วนแต่พูดเลือกผ้าของคนไทย นั่นเป็นการยอมรับเอาวัฒนธรรมมาใช้ในเบื้องต้น

การที่ชาวเขาแสดงทัศนคติที่ดีต่อสถาบันทางสังคมไทย ย่อมจะมีความชอบ ความพอใจ และอยากเข้าใกล้หรือเข้ามาอยู่ร่วมกับสังคมไทยด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้นภายในสังคมของชาวเขาเป็นเพราะสังคมไทยที่อยู่รอบตัวได้พัฒนาเข้ามาหาชาวเขามากขึ้น มีการสร้างถนนเข้าไปหาหมู่บ้านชาวเขา มีการค้ากับชาวเขามากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการให้การอบรมกล่อมเกลากันพวกชาวเขารุ่นใหม่ ๆ โดยผ่านทางสถาบันโรงเรียน สื่อสารมวลชน และหน่วยงานราชการ ทำให้ชาวเขาได้เห็นสังคมไทยมีพัฒนาการที่เจริญกว่าสังคมเผ่าตน เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตามอย่างบ้าง เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีอย่างกับคนไทย จึงยอมรับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างช้า ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งพบว่า ในปัจจุบันมีชาวเขาที่เป็นคนรุ่นใหม่ ๆ พวกคนหนุ่มสาวยอมรับวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เกินครึ่งขึ้นไปมีการใช้ชื่ออย่างคนไทย มีความอยากที่จะไปอยู่ร่วมกับคนไทยขึ้น และยินยอมให้ลูกหลานของตนแต่งงานกับคนไทยได้ (โดยถือว่าเป็นญาติว่าญาติที่ได้แต่งงานกับคนไทย) หากมีเพื่อนเป็นคนไทยหรืออยู่ใกล้หมู่บ้านคนไทย ก็มีผลทำให้ชาวเขาจะเข้าร่วมงานประเพณีไทยเมื่อได้รับเชิญ หรือสมัครใจเข้าร่วมกับงานประเพณีรื่นเริงต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง งานฤดูหนาว ฯลฯ บางคนที่มีความรู้ ความเข้าใจต่อสังคมไทยดี จะมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมไทยถึงกับยอมรับถือศาสนาพุทธด้วยพร้อมกับการนับถือผี มีการส่งบุตรหลานไปบวชพระที่วัดศรีโสดา มีการเอารูปพระไว้บนหิ้งบูชา เป็นต้น พฤติกรรมที่ชาวเขาแสดงออกมามีดังนี้ เป็นการยอมรับที่จะเข้าร่วมใช้ชีวิตกับระบบสังคมและการเมืองไทยในทางที่ดีคือไป

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติที่มีต่อคนไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคมและการเมืองไทยนั้น พบว่า ชาวเขามีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อคนไทย และเมื่อแยกพิจารณาออกเป็นรายบุคคล จะเห็นว่าชาวเขามีทัศนคติที่ดีต่อครู และข้าราชการไทย ทั้งนี้เพราะครูเป็นปูชนียบุคคล มีพระคุณต่อพวกชาวเขาในด้านการให้การศึกษาอบรมแก่บุตรหลานและให้ความรู้ทั่วไปแก่พวกชาวเขา ส่วนเจ้าหน้าที่ของทางราชการก็จะให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ชาวเขาเป็นผู้ที่มีอำนาจและสามารถให้ความช่วยเหลือได้ในยามที่พวกชาวเขาเดือดร้อน หรือต้องการขอความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แต่ตัวกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นคนไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ชาวเขามีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อคนพวกนี้ โดยมองว่าเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของพวกตัวเองมากกว่าจะช่วยเหลือชาวเขาจริง ๆ และผู้ที่ เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านคนไทยก็จะให้ความช่วยเหลือแก่ลูกบ้านที่เป็นคนไทยก่อนที่จะช่วย

เหลือพวกอื่น ๆ เช่น เอาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ลงในหมู่บ้านที่เป็นคนไทย หรือในหมู่บ้านที่กำนันผู้ใหญ่บ้านคนไหนอยู่มากกว่าที่จะเอามาลงที่หมู่บ้านของเขา

ชาวเขาเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับตัวผู้แทนราษฎรมาก่อนว่า ส่วนใหญ่ผู้แทนราษฎรเมื่อได้รับเลือกไปแล้วจะไม่ค่อยมาเยี่ยมเยียนชาวบ้านอีกหลังเลือกการตั้ง และเมื่อใกล้ถึงฤดูกาลเลือกตั้งใหม่ก็จะมาหาเสียงอีกทีแล้วก็หายตัวไปสัก ทำให้พวกชาวเขามองว่า นักการเมืองเป็นคนหลอกลวง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่ใช้ตัวแทนของพวกชาวเขาที่แท้จริง ไม่สามารถให้ความช่วยเหลืออะไรเลย และสิ่งของผู้แทนราษฎรเข้ามาเป็นเพียงสิ่งที่แลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงที่จะได้รับเท่านั้นทัศนคติที่ว่า "การเมืองเป็นเรื่องสกปรก" ได้ดำรงอยู่เป็นเวลานาน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช ไม่ปรากฏวันเดือนปีที่พิมพ์ : 1) เมื่อเอ่ยคำว่า "การเมืองและผู้แทนราษฎร" มีชาวเขาจำนวนไม่น้อยที่จะคิดถึงสิ่งไม่ดีต่าง ๆ เช่น การแก่งแย่งอำนาจ การหลอกลวง ฉ้อฉล การโกหกตลวงแถลง ความยุ่งยากสับสนวุ่นวาย ซึ่งเป็นความจริงส่วนหนึ่งที่ชาวเขาได้ประสบมาในระบบการเมืองไทย

แม้ว่าจะเกิดทัศนคติในทางลบต่อผู้แทนราษฎร แต่ชาวเขายังคงแสดงการสนับสนุนต่อระบบการเมืองไทย โดยการไปลงคะแนนเลือกตั้งครั้งต่อไปอีก ซึ่งในส่วนนี้ชาวเขาจะคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนได้รับมาและใช้ตาม อีกทั้งยังถูกระดมจากกำนันผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ทางราชการให้ไปเลือกตั้งในทุกครั้งที่ผ่านมาและต่อ ๆ ไป โดยที่ชาวเขาไปเลือกตั้งนั้นไม่ได้คำนึงถึงผลว่าใครจะได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร แต่คำนึงว่าได้ไปใช้สิทธิตามหน้าที่พลเมืองแล้ว ก็เพื่อที่จะให้เกิดความสบายใจทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่และตัวชาวเขาเอง ซึ่งจากลักษณะของการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวเขาที่ได้กล่าวมามีลักษณะคล้ายคลึงกับการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยที่อยู่ตามชนบททั่วไป ทั้งนี้เพราะตัวการที่ไประดม คือ พวกเจ้าหน้าที่ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นตัวการอย่างเดียวกันนั่นเอง จึงทำให้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก

ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมต่อกระบวนการเมืองไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นว่าชาวเขามีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการเมืองไทย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่แสดงถึงความสนใจทางการเมืองและการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม

ทางการเมือง เหตุที่ชาวเขมรมองกระบวนการเมืองไทยเป็นสิ่งที่ดีและพอใจที่จะเข้าร่วมได้นั้นเป็นเพราะประสบการณ์ที่ได้รับมาก่อนนั้นเป็นประสบการณ์ในทางที่ดี ซึ่งพบว่าชาวเขมีส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการเมืองไทยและแสดงการเข้าร่วมทางการเมืองโดยเจลี่ยมืออยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง จะเห็นได้จากการเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองมีเป็นจำนวนมาก นั้นแสดงถึงมีความสนใจต่อการเมือง สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งที่ทำให้การอบรมกล่อมเกลา (socialization) ทางการเมืองแก่ชาวเขา ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีในทางการเมือง เพื่อให้ได้ให้มีพฤติกรรมในทางสนับสนุนต่อไป การพูดคุยกับเพื่อนบ้านก็เช่นเดียวกันเป็นการอบรมกล่อมเกลาในทางหนึ่ง ซึ่งชาวเขามีการอบรมกล่อมเกลาทางนี้น้อยมาก เพราะสภาพสังคมที่ค้นหาเสียงที่พลอดวันไม่ค่อยมีเวลาพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน และเรื่องที่น่าสนใจส่วนมากก็เป็นเรื่องภายในชุมชน กับเรื่องการทำมาหากินมากกว่า เรื่องทางการเมืองภายนอกชุมชนของตน ประกอบกับสภาพสังคมของชาวเขาที่อยู่ห่างไกลชุมชนทางสังคมไทย เรื่องภายนอกชุมชนมีผลต่อพวกชาวเขาน้อย เพราะความทุรกันดารทางคมนาคมและการติดต่อสื่อสารไม่สะดวก

การเข้ามีส่วนร่วมลักษณะไปฟังคำปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นแทนราษฎร นั้น ชาวเขาจะไปฟังก็ต่อเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ฯลฯ ได้เข้ามาปราศรัยในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการยากที่จะรู้จักตัวผู้ปราศรัยมากกว่าอหาคทราบนโยบาย ส่วนนโยบายจะเป็นอย่างไรนั้น ชาวเขาสนใจน้อยมาก เพราะการเลือกผู้แทนราษฎรมีผลต่อความเป็นอยู่ของพวกชาวเขาน้อยมาก

ส่วนการช่วยเหลือกันพัฒนาหมู่บ้านหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่มาพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า ส่วนมากเกินครึ่งที่บอกว่าให้ความร่วมมือเกือบทุกครั้ง ที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเนื่องจากติดธุระจริง ๆ ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนแบบนี้ชาวเขาจะเข้าร่วมมากและโดยความสมัครใจ เพราะผลของการเข้าร่วมจะทำให้มีการพัฒนาสิ่งที่ดีกว่าเดิม มีสิ่งที่จะตกเป็นของชาวบ้านอย่างแน่นอน ซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

สรุป ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาโดยเจลี่ย

มีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ยกเว้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยกันพัฒนาชุมชน และการเข้าร่วมประชุมชาวบ้าน แต่สำหรับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ พบว่า เวลาที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดโอกาสของการเข้ามีส่วนร่วม เนื่องจากชาวเขาต้องใช้เวลาส่วใหญ่ในการทำมาหากิน และฐานะทางเศรษฐกิจก็ไม่เอื้ออำนวยให้มีเวลานอกเหนือจากหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวมากนัก เวลาที่จะให้ความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองก็มีอยู่น้อยมาก โอกาสที่จะติดต่อกับสถาบันทางการเมืองที่เป็นช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง สถาบันราชการก็มีอยู่น้อยมาก เนื่องจากความห่างไกลจากเมืองใหญ่และความไม่สะดวกในการคมนาคม ความไม่เห็นถึงความสำคัญของพรรคการเมืองต่อพวกเขาเป็นต้น

ส่วนด้านแรงจูงใจนั้น เนื่องจากชาวเขาทั่วไปไม่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และโอกาสที่จะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ มีอยู่น้อย ทำให้ขาดความรู้สึกว่าการเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อชีวิตตน จึงมีความสนใจทางการเมืองต่ำ

ดังนั้นจากผลการศึกษาวิจัยนี้ อาจสรุปได้ว่า การได้รับประสบการณ์จากสังคมการเมืองไทย และการอบรมกล่อมเกลา มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาคือระบบการเมืองไทย กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้สามารถมีบทบาทในการให้การศึกษาทางการเมือง และเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนสร้างทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทยแก่ชาวเขาอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและช่วยพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติต่อสถาบันทางการเมืองไทย ซึ่งมีผลต่อความต้องการที่จะเข้าร่วมทางการเมืองไทย พบว่า มีลักษณะทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อสถาบันทางการเมืองไทย ซึ่งชาวเขาเองเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในสังคมการเมืองไทย ยังมีสิทธิทางการเมืองน้อยมาก เมื่อเทียบกับคนไทยทั่วไป อีกอย่างเรื่องการเมืองเป็นสิ่งที่อยู่นอกวิถีชีวิตของเผ่าตนมาก จึงให้ความสนใจน้อย และมีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีสักเท่าไร มองเรื่องการเมืองเป็นเรื่อง

เฉพาะของคนไทยเสียมากกว่า ทำให้ความอยากที่จะเข้าร่วมทางการเมืองมีอยู่ในระดับต่ำ รู้สึกว่าคนต้องปฏิบัติตามที่ทางรัฐบาลไทยสั่งมามากกว่าการที่จะไป เรียกร้องให้รัฐบาล หาคำตามความต้องการของคน เพราะเหตุผลในหลาย ๆ ด้านทางสังคมและการเมือง

สถาบันทางการเมืองที่ชาวเขามิ่ทัศนคติที่ดี และให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากก็คือสถาบันพระมหากษัตริย์ และสัญลักษณ์ของชาติไทย รองลงมาคือพวกหน่วยงานทางราชการ ทั้งนี้เพราะสถาบันเหล่านี้มีผลต่อการให้ความช่วยเหลือพัฒนาแก่พวก ชาวเขาให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มองสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่สูงส่ง โดยใช้คำเรียกว่า "พ่อฟ้าหลวง" "แม่ฟ้าหลวง" "เจ้าฟ้าหลวง" แทนชื่อเรียกตัวพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์แต่ละพระองค์ พวกชาวเขามองข้าราชการในฐานะคนของสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงให้ความเคารพและให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเป็นอย่างดี

ลักษณะของทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ เป็นสิ่งที่คงเส้นคงวามากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ การเกิดทัศนคติอย่างใดขึ้นจะมีผลต่อแนวโน้มแห่งพฤติกรรมที่ตามมาเป็นไปในลักษณะนั้นด้วย หากเกิดทัศนคติที่ดีจะมีพฤติกรรมในทางสนับสนุน หากเกิดทัศนคติที่ไม่ดี จะแสดงพฤติกรรมในทางต่อต้านหรือวางเฉย ซึ่งลักษณะทัศนคติของชาวเขาก็ ทมเช่นเดียวกันนี้ คือ ชาวเขาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อระบอบการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการอบรมกล่อมเกลารวมทั้ง การเมือง ตัวเจ้าหน้าที่และการมีสิทธิทางการเมือง ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนต่อระบอบการเมืองดังกล่าว มีเพียงบางส่วนเล็กน้อยที่มีทัศนคติไม่ดีและแสดงพฤติกรรมในทางวางเฉยต่อระบอบการเมือง

ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ประสพการณ์นับว่ามีผลต่อการเกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะ เป็นโดยตรงหรืออ้อม ผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐ มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่และทางราชการเป็นอย่างดี เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งของการอบรมกล่อมเกลารวมทั้ง การเมืองแก่บุคคลนั้น เพื่อที่จะเปลี่ยนความรู้สึก

และทัศนคติไปในทางที่ดีต่อระบบการเมืองไทย จะเห็นได้ว่า ชาวเขาที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมมาแล้วจะมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีต่อระบบการเมืองไทย ดังนั้น เพื่อที่จะพัฒนา ชาวเขาให้เป็นคน ไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตนั้น ควรที่ทางราชการจะได้ใช้ กระบวนการอบรมกลุ่มเกลาแบบฝึกอบรมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความมั่นคง ด้านพัฒนาอาชีพ ด้านสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อสร้างความสำนึกแก่พวกชาวเขา ว่าเป็นพลเมืองไทยกลุ่มหนึ่งที่รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือตลอดมา ให้เห็นถึงความสำคัญของป่าไม้ที่มีต่อประเทศไทย ให้เห็นถึงการเชื่อถือที่ผิด ๆ มีผลต่อสมาชิกอย่างไร รัฐบาลควรรู้ใช้กระบวนการนี้ อย่างต่อเนื่องและติดตามประเมินผลตลอดด้วย เพื่อจะหาทางแก้ไขปรับปรุง

พวกเยาวชนชาวเขามีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าในระดับชั้นสูง ๆ และส่วนมากเยาวชนชาวเขาก็มองว่าฉลาดกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ รัฐควรใช้สถาบันทางการศึกษา เป็นตัวกล่อมเกลา ปลุกฝังทัศนคติที่ดี ที่สนับสนุนต่อระบบการเมืองไทยให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะตัวครูเองเป็นบุคคลที่ชาวเขาให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ดังนั้นครูจึงที่ควร จะสอนให้ชาวเขาเข้าใจต่อสถาบันทางการเมืองและคนไทย ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่สำคัญของไทย เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันทางสังคมและการเมืองไทย มีการยอมรับและจะเข้าร่วมกับทางสังคมการเมืองไทยมากขึ้น ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย หลักสูตรที่สอนควรเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ความรู้และความเข้าใจที่ดีต่อสังคม และการเมืองไทยเป็นพิเศษนอกจากสอนทางด้านวิชาการแล้ว

เมื่อพิจารณาในด้านบทบาทของสื่อมวลชน พบว่า ชาวเขามีเครื่องรับวิทยุใช้กัน เป็นจำนวนมาก เกินครึ่งของจำนวนชาวบ้านทั้งหมด รองลงไปได้แก่โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เนื่องจากชาวเขาในปัจจุบันมีอัตราการเปิดรับสื่อมวลชนต่าง ๆ สูงพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุและโทรทัศน์ แต่สื่อมวลชนส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการให้ความบันเทิงมากกว่า สาระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระทางการเมือง การที่ชาวเขามีสื่อรับข่าวสารเหล่านี้ ได้ส่วนมากจะใช้ในด้านความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เพราะรายการทางวิทยุและโทรทัศน์นั้น มีรายการบันเทิงเป็นส่วนมาก เพื่อให้ชาวเขามีทัศนคติที่ดี มีความเข้าใจดีต่อระบบการเมืองไทย สื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนในเขตที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ควรจะให้ ความสำคัญกับหน้าที่ในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมือง ทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้

ความเข้าใจและข่าวสารทางการเมือง สร้างความนิยมเสียงทางการเมืองในทางที่สนับสนุนต่อระบบการเมืองไทยแบบมีส่วนร่วม เสนอเนื้อหาที่สร้างทัศนคติในทางบวกต่อระบบการเมืองและความหวังที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกับทางบ้านเมือง

นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชน โดยเฉพาะชาวเขาที่อยู่ในชนบทห่างไกลได้ไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านความรู้หนังสือมีน้อยมากของชาวเขา ความไม่สะดวกในการได้หนังสือพิมพ์มาอ่าน และการขาดทักษะในการทำความเข้าใจกับประเด็นต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ การที่ชาวเขามีระดับการรู้หนังสือต่ำที่จะอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้ไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระทางการเมืองต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ได้มากนัก ขณะเดียวกันกับฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับยากจนเป็นส่วนใหญ่ เป็นผลให้ชาวเขาเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่านเองเป็นประจำได้ และในชนบทห่างไกลหนังสือพิมพ์ก็หาได้ยาก เนื่องจากคมนาคมที่ไม่สะดวกห่างไกลจากตัวเมือง

ดังนั้น โครงการสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านจึงเป็นโครงการที่จะได้รับการสนับสนุนให้เกิดขึ้น และใช้สร้างความดึงดูใจต่อชาวเขาให้หันมาสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยมากขึ้นอย่างน้อย ๆ ก็ควรรู้ว่าขณะนี้มิอะไรเกิดขึ้นบ้างในทางการเมืองไทย ชักชวนให้เกิดทัศนคติและความรู้สึกที่ดีต่อระบบการเมืองไทย มีความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

ส่วนสื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญสูงสุดคือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ได้รับการแต่งตั้งจากราชการ ขณะเดียวกันพวกเขาถูกบ้านก็ให้ความนับถือด้วยจากผลการวิจัยพบว่า ตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นแหล่งข่าวสารทางการเมืองที่มีความสำคัญที่สุดรองจากสื่อประเภทวิทยุ และเป็นแหล่งให้ข่าวสารทางคำพูด ๆ ไปที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตัวกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นชาวเขาเองก็มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่สูงไปกว่าชาวบ้านทั่วไปนัก และมีได้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทในการสื่อข่าวสารทางการเมืองนอกเหนือจากที่ได้รับมอบหมายมาจากทางราชการ ดังนั้นทางราชการจึงควรมีโครงการพัฒนาความรู้ทางการเมืองของกำนัน

การเมืองและทัศนคติทางการเมืองที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ เสถียรภาพของระบอบการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์เป็นต้นไป ขณะเดียวกันก็ ไม่ละทิ้งผู้ใหญ่ จากผลการวิจัยนี้ยังพบว่าควรจะมีการเพิ่มการอบรมกล่อมเกลாத่างสังคม การเมืองโดยองค์กรต่าง ๆ อีกหลายประเด็น เพื่อให้เยาวชนชาวเขาที่จะเติบโตเป็น สมาชิกของระบอบการเมืองต่อไปในอนาคต และขณะเดียวกันก็สร้างประสบการณ์ที่ดีในตัวของชาวเขาที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อสามารถพัฒนาความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานของระบอบการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและพัฒนาทางการเมืองของชาวเขาต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย